

Mikołaj Barański

Badanie wiedzy studentów na temat pomocy rozwojowej

Badanie zostało przeprowadzone na przełomie lutego i marca 2020 r. na grupie 275 studentów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie metodą kwestionariuszową w formie papierowej.

Warszawa 2020

Ankieta składała się z 18 pytań zamkniętych, z których siedem to pytania analogiczne do pytań sformułowanych w Specjalnym Eurobarometrze 476 oraz 494: Obywatele UE i współpraca rozwojowa¹. Ze względu na to, że pomoc rozwojowa nie jest problematyką obowiązkową na uczelniach wyższych, kwestionariusz rozpoczyna się od definicji pomocy rozwojowej². Pierwsze trzy pytania odnoszą się do podstawowej wiedzy na temat pomocy rozwojowej udzielanej przez Unię Europejską. Następna część koncentruje się na powodach oraz celach udzielania pomocy rozwojowej. Kolejnymi pytaniami są zagadnienia szczegółowe, a ostatnie pytania dotyczą styczności badanego z edukacją globalną. Treść oraz odpowiedzi na poszczególne pytania zostały omówione w dalszych punktach niniejszej pracy. Podzielono je według rodzaju pytań.

1. Wiedza podstawowa ankietowanych na temat pomocy rozwojowej UE

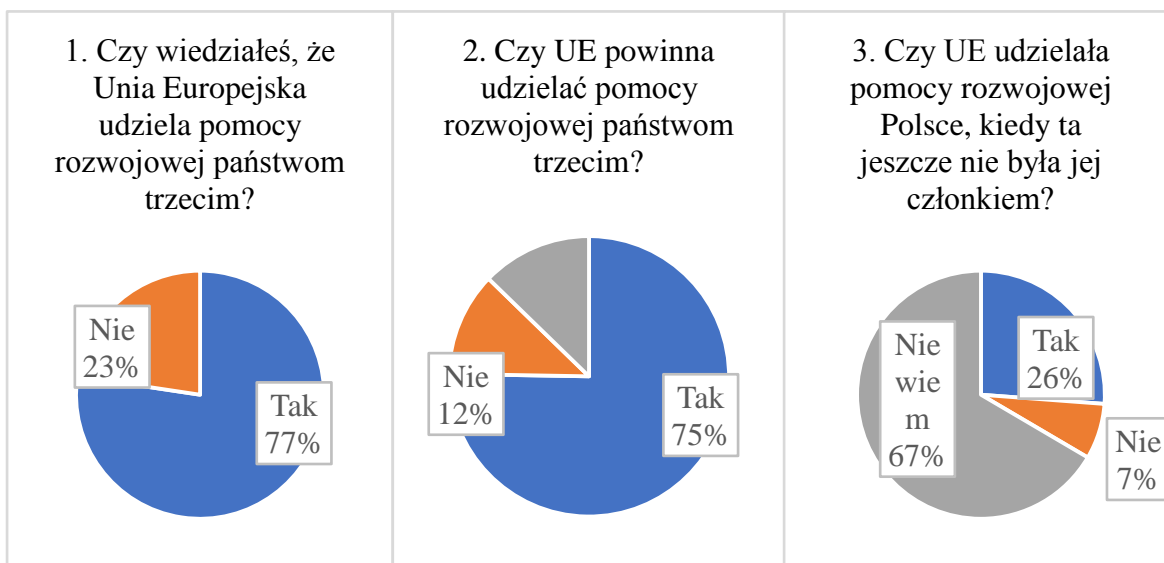
Okolo trzy czwarte ankietowanych studentów SGH jest świadomych udzielania przez Unię Europejską pomocy rozwojowej państwom jej potrzebującym i podobna ich część popiera te działania. Z odpowiedzi na pytanie 2. wynika, że 12% respondentów jest przeciwko udzielaniu pomocy rozwojowej przez UE, a 13% wstrzymało się od odpowiedzi. Większości ankietowanych (74%) nieznanym jest natomiast fakt udzielania przez UE pomocy rozwojowej Polsce, kiedy zaliczała się do państw rozwijających się³. Wpływ na taki rozkład odpowiedzi na pytanie 3. miał prawdopodobnie młody wiek badanych.

¹Specjalny Eurobarometr 476: Obywatele UE i współpraca rozwojowa, Komisja Europejska – Dyrekcja Generalna ds. Współpracy Międzynarodowej i Rozwoju, Bruksela 2018; Specjalny Eurobarometr 494: Obywatele UE i współpraca rozwojowa, Komisja Europejska – Dyrekcja Generalna ds. Współpracy Międzynarodowej i Rozwoju, Bruksela 2019.

² Pomoc rozwojowa – darowizny i pożyczki mające na celu wsparcie rozwoju gospodarczego i dobrobytu w państwach rozwijających się – na potrzeby badania przyjęto skróconą definicję Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (DAC OECD), <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm>, dostęp: 24.03.2020.

³ Polska otrzymywała środki z UE już na przełomie lat 80. i 90. XX w. w ramach programu PHARE, a następnie programów przedakcesyjnych PHARE II, SAPARD i ISPA; *Mapa pomocy Unii Europejskiej udzielonej Polsce w ramach programu Phare 1990–2003, ISPA 2000–2003 oraz SAPARD*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2004, s. 5.

Rysunek 1. Treść oraz odpowiedzi na pytania 1–3 nt. pomocy rozwojowej UE

Źródło: opracowanie własne.

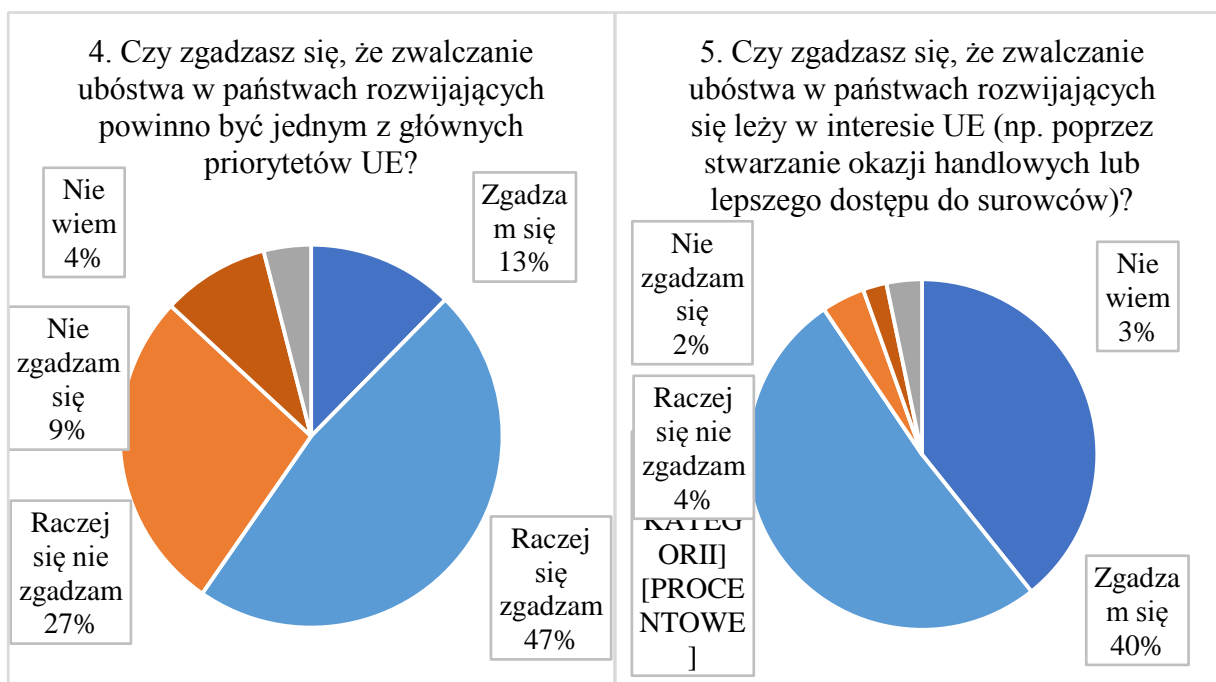
Mimo, że programy pomocy przedakcesyjnej są rozwiązaniem historycznym w przypadku Polski, to warto poświęcić im więcej uwagi w ramach edukacji globalnej studentów, gdyż są instrumentem nadal istniejącym i bardzo istotnym z punktu widzenia państw obecnie kandydujących do członkostwa, takich jak Albania, Macedonia Północna, czy Serbia.

2. Powody i cele udzielania pomocy rozwojowej przez UE według ankietowanych

Ponad połowa studentów SGH (80% spośród tych, którzy poparli udzielanie pomocy rozwojowej przez UE) uważa, że zwalczanie ubóstwa w państwach rozwijających się powinno być jednym z głównych priorytetów UE. Potrzebę niesienia pomocy rozwojowej, lecz nie na pierwszym planie dostrzega 15% studentów. Kwestia ta nie była obojętna dla ankietowanych, gdyż jedynie 4% z nich wstrzymało się od głosu, a 36% było przeciw. W badaniu Eurobarometr z czerwca 2019 r., na niniejsze pytanie pozytywnie odpowiedziało 76% Polaków oraz po uśrednieniu 70% wszystkich Europejczyków⁴.

⁴Specjalny Eurobarometr 494..., op. cit., s. 10.

Rysunek 2. Treść oraz odpowiedzi na pytania 4–5 nt. zwalczania ubóstwa przez UE

Źródło: opracowanie własne.

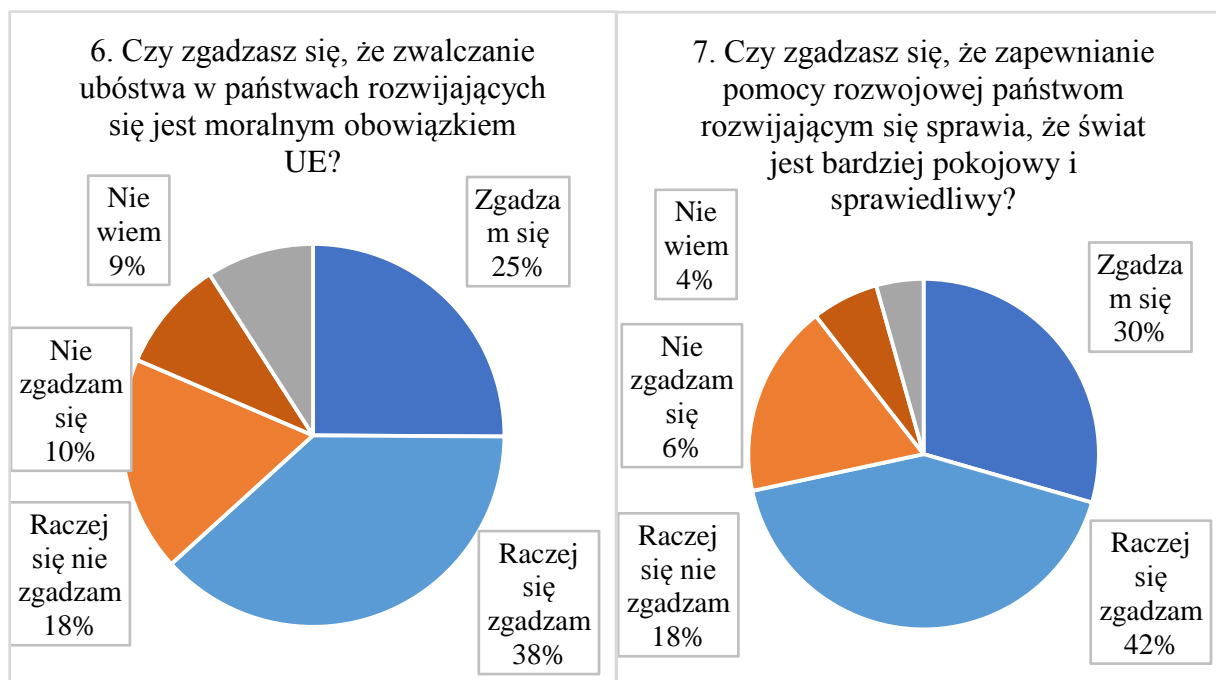
W opinii studentów SGH pomoc rozwojową jest więc mniej ważna niż według ankietowanych w badaniu zleconym przez Komisję Europejską. Można przypuszczać, że wynika to z większej świadomości studentów na temat struktury finansów UE oraz liczby dziedzin, które są przez Unię wspierane. W jednotematycznych ankietach, których przykładem jest ankieta Obywatele UE i współpraca rozwojowa, należy spodziewać się pozytywnych odpowiedzi na pytanie, dotyczące priorytetu danej kwestii. Pomoc ta jednak nie występuje w próżni, a UE kieruje środki finansowe na bardzo wiele celów i niemożliwe jest aby każdy z nich uznać za priorytetowy⁵.

Zdecydowana większość respondentów (91% pozytywnych odpowiedzi na pytanie 5.) dostrzegła potencjalne interesy handlowe wynikające ze zwalczania ubóstwa w państwach otrzymujących pomoc rozwojową. Zatem jeżeli decyzja należałaby do studentów SGH, pomoc byłaby niesiona, choć nie zawsze bezinteresownie. Pomoc rozwojową jako moralny obowiązek postrzega nadal większość ankietowanych (63% pozytywnych odpowiedzi na pytanie 6.), lecz prawie jedną trzecią mniej niż w przypadku interesów handlowych.

⁵ W dobie rozpoczynającego się bardzo poważnego kryzysu wywołanego przez COVID-19 absolutnym priorytetem będzie zwalczanie jego skutków. *Commission proposes SURE, a new temporary instrument worth up to €100 billion to help protect jobs and people in work*, Komisja Europejska, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_572, dostęp: 05.04.2020.

W badaniu Eurobarometr 476 na pytanie 5. dotyczące interesów handlowych pozytywnie odpowiedziało 81% Europejczyków, a na 6. dotyczące moralnego obowiązku – 76%.

Rysunek 3. Treść oraz odpowiedzi na pytania 6–7 nt. aspektów moralnych pomocy rozwojowej

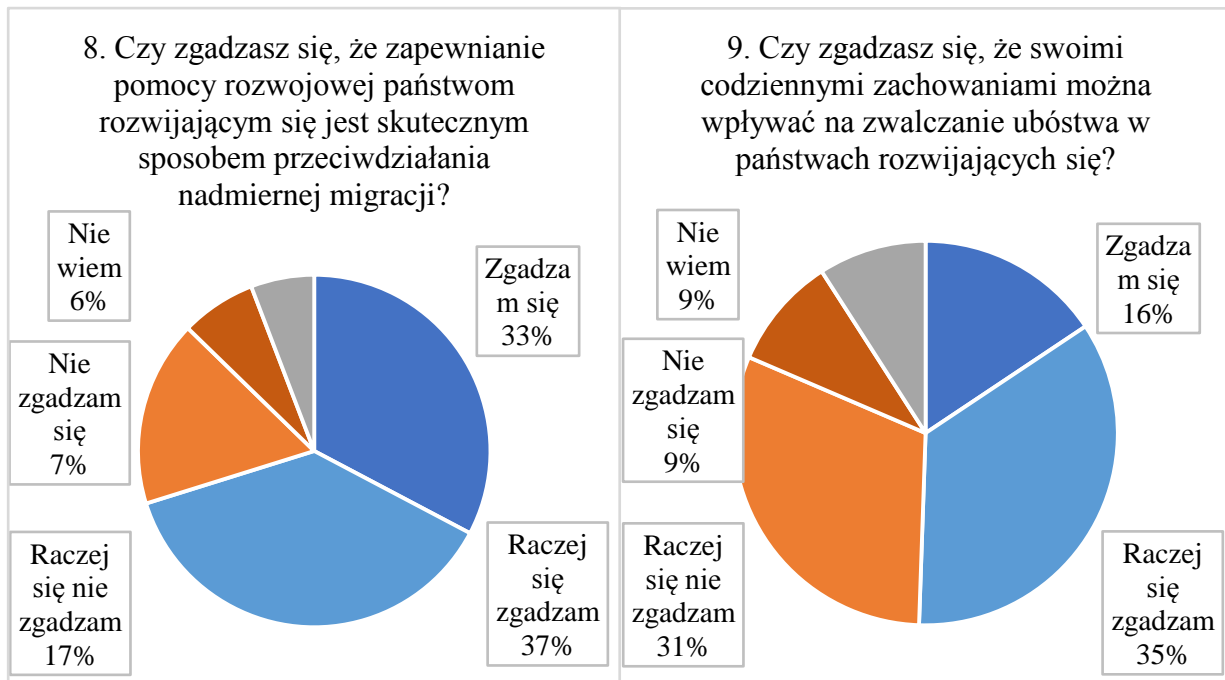

Źródło: opracowanie własne.

Na pytanie 7. studenci odpowiedzieli zgodnie z poglądem panującym wśród wszystkich Europejczyków. 72% ankietowanych jest zdania, że dzięki pomocy rozwojowej świat jest bardziej bezpieczny i sprawiedliwy (w Eurobarometrze trzy czwarte pozytywnych odpowiedzi⁶).

⁶Specjalny Eurobarometr 494..., op. cit., s. 14.

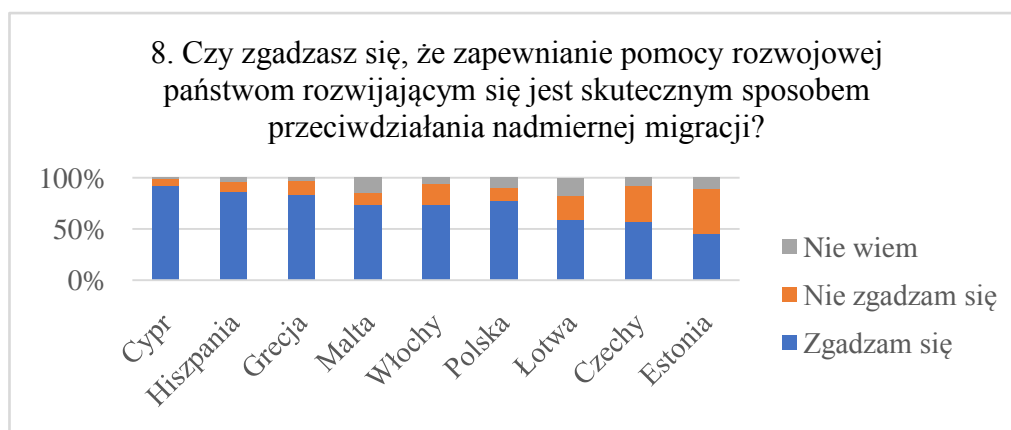
Rysunek 4. Treść oraz odpowiedzi na pytania 8–9 nt. migracji i osobistych działań

Źródło: opracowanie własne.

Również w pytaniu 8. dotyczącym pomocy rozwojowej jako skutecznego sposobu przeciwdziałania nadmiernej migracji studenci SGH odpowiedzieli zgodnie ze średnią w Europie wynoszącą 71% odpowiedzi pozytywnych (29% zgadzam się oraz 42% raczej się zgadzam). Przy okazji tego pytania warto zwrócić szczególną uwagę na odpowiedzi udzielone w państwach południa Europy, które są bezpośrednio dotknięte tym problemem.

Rysunek 5. Odpowiedzi na pytanie 8. w wybranych państwach UE

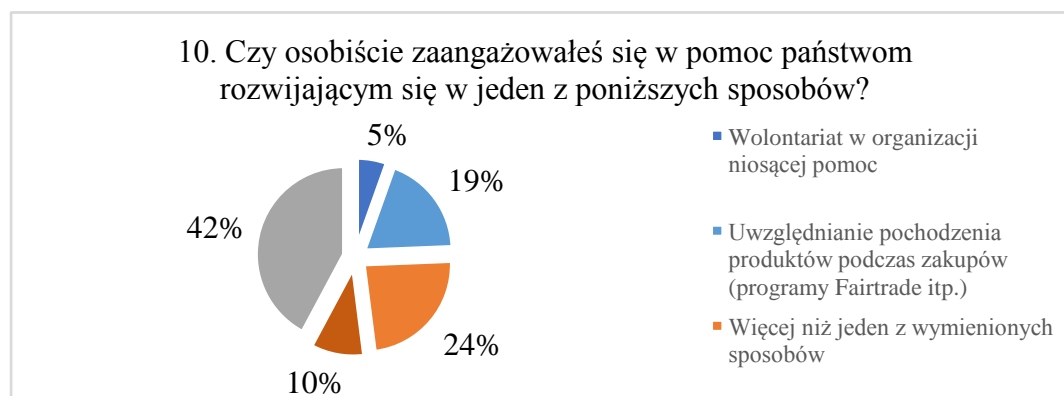
Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Specjalny Eurobarometr 494...*, op. cit., s. 16.

Analizując odpowiedzi ankietowanych na to pytanie w poszczególnych państwach można dojść do wniosku, że uważają oni, że zapewnianie pomocy rozwojowej jest

skutecznym sposobem zapobiegania nadmiernej migracji. W państwach do których przez Morze Śródziemne docierają migranci, zdecydowana większość ankietowanych uznała ją za skuteczny instrument zmniejszania migracji. Istnieje korelacja między obniżaniem się odsetka osób uważających pomoc rozwojową za zasadną jako instrument zapobiegający nadmiernej migracji, a spadkiem zamożności (PSN) tego państwa oraz oddalaniem się na północny-wschód względem państw z wysoką oceną i położonych na południu Europy. Państwa Europy Środkowej i Wschodniej nie są celem migrantów, więc pomoc rozwojowa przeciwdziałająca migracji nie jest dla nich tak istotna⁷. Niemniej jednak, aż w 23 spośród 28 przebadanych państw odnotowano, między 2018 a 2019 r., wzrost pozytywnych odpowiedzi na to pytanie⁸.

Ponad połowa z ankietowanych (51%; 53% wśród Europejczyków⁹) uważa, że może osobiście mieć wpływ na zwalczanie ubóstwa w państwach rozwijających się. Przebadani studenci SGH raz jeszcze okazali się zatem być reprezentatywnymi dla całego społeczeństwa europejskiego. Co interesujące, w następnym pytaniu konkretne zaangażowanie zadeklarowało więcej respondentów niż padło odpowiedzi pozytywnych w pytaniu 9. Wynika z tego, że działania te podejmują także osoby nie w pełni przekonane o ich skuteczności. Uwzględnianie pochodzenia produktów lub chociaż symboliczne wsparcie organizacji niosącej pomoc nie jest dużym obciążeniem nawet dla studenta, a istnieje szansa, im więcej osób będzie podejmowało takie drobne działania, że któreś z tych działań przyniesie korzyści.

Rysunek 6. Treść oraz odpowiedzi na pytanie 10 nt. rodzaju osobistych działań

Źródło: opracowanie własne.

⁷ Dodatkowym czynnikiem jest brak historii kolonialnej i w związku z tym mniejsze poczucie moralnego obowiązku niesienia pomocy rozwojowej państwom Globalnego Południa.

⁸ W Chorwacji odpowiedzi kształtowały się identycznie jak rok wcześniej, a we Włoszech, Litwie, Bułgarii i Malcie nastąpił spadek o odpowiednio 1, 1, 2 i 6 p.p. Średni wzrost wśród 23 państw na plusie wyniósł 5 p.p.

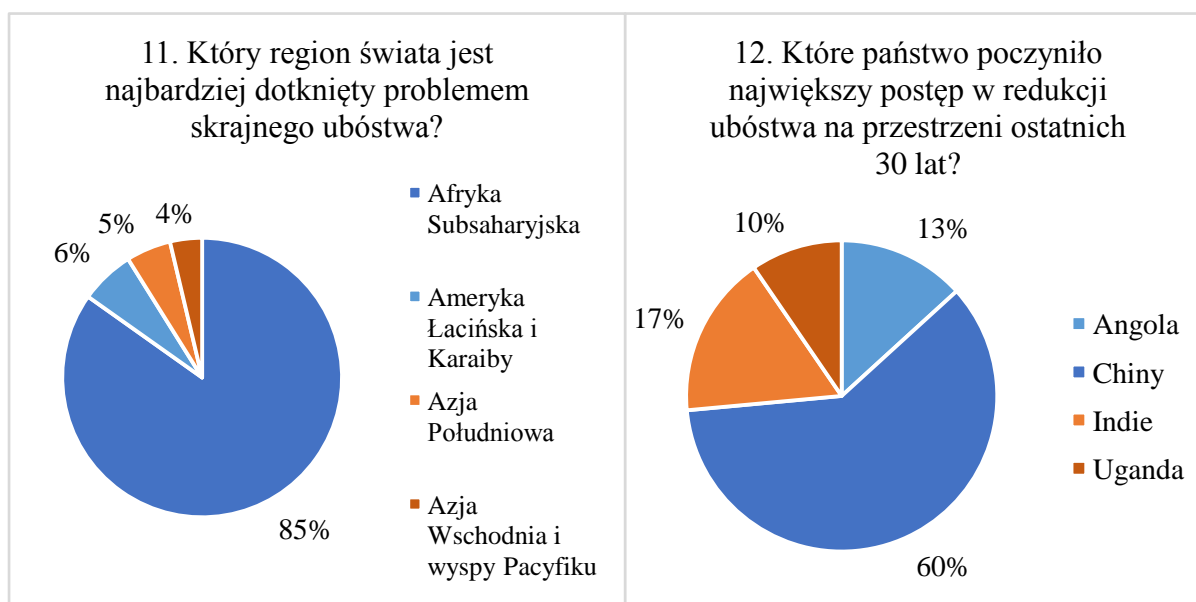
⁹ *Specjalny Eurobarometr 476...*, op. cit., s. 16.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje 45¹⁰ studentów SGH zaangażowanych w wolontariat w organizacji niosącej pomoc rozwojową. Przykładem takiej organizacji może być obecne w Szkole Głównej Handlowej AIESEC¹¹, którego projekty wolontariackie wspierają współcześnie realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju, a przede wszystkim dają nieocenioną szansę doświadczenia i zrozumienia problemów, z którymi mierzą się państwa rozwijające się.

3. Pytania szczegółowe ankiety – geografia i historia pomocy rozwojowej

Studenci nie mieli problemu z poprawną identyfikacją geograficzną miejsc w których skrajne ubóstwo jest współcześnie problemem (85% ankietowanych poprawnie wskazało Afrykę Subsaharyjską) oraz gdzie było ono największe 30 lat temu (60% prawidłowych odpowiedzi – Chiny).

Rysunek 7. Treść oraz odpowiedzi na pytania 11–12 nt. geografii pomocy rozwojowej

Źródło: opracowanie własne.

Natomiast wiedza ankietowanych dotycząca historii pomocy rozwojowej udzielanej przez Unię Europejską jest bardzo daleka od rzeczywistości. Na szczegółowe pytanie 12. dotyczące początków udzielania pomocy rozwojowej przez Unię Europejską (lub instytucji ją poprzedzających – co zostało podkreślone w pytaniu) poprawnej odpowiedzi udzieliło jedynie 5% studentów. Ze struktury odpowiedzi na to pytanie można wyciągnąć dwa wnioski. Po

¹⁰ Większość z tych osób angażuje się wielowątkowo, dlatego oprócz wyszczególnionych 5% stanowią one prawie połowę spośród osób które zadeklarowały pomoc na więcej niż jeden z wymienionych sposobów.

¹¹ Association Internationale des Étudiants en Sciences Économiques et Commerciales (Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Nauk Ekonomicznych), <https://aiesec.pl/>, dostęp: 03.04.2020.

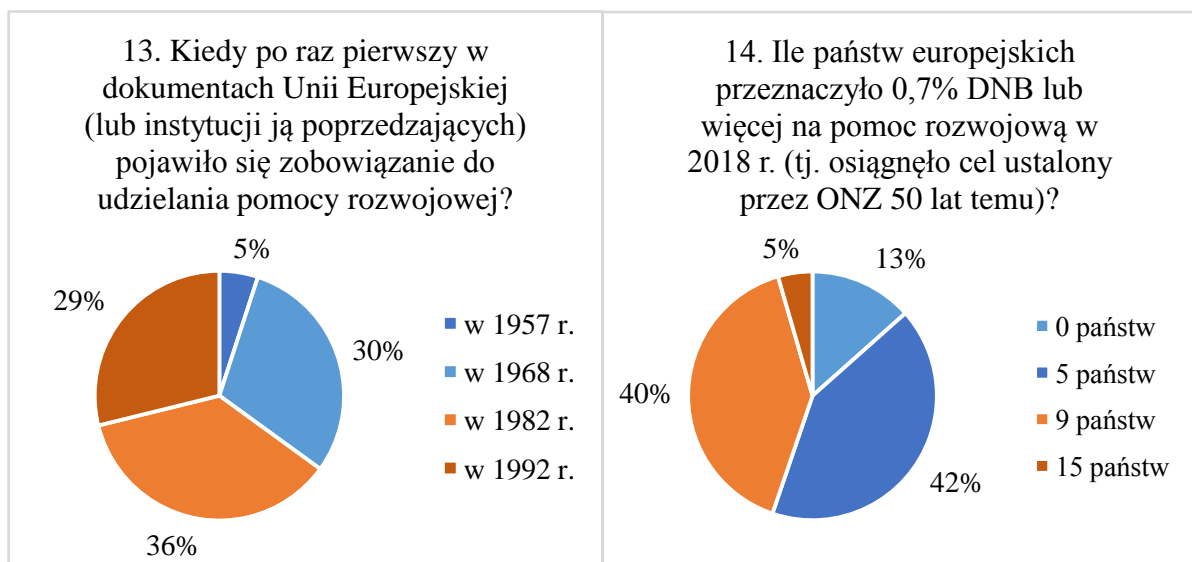

pierwsze, po raz kolejny potwierdziło się, że pomoc rozwojowa (jak i edukacja globalna jako całość) jest w Polsce traktowana jako *novum*. Po drugie, należy zastanowić się, czy uczniowie, a później studenci (zwłaszcza uczelni ekonomicznej) znają historię integracji europejskiej¹² w wystarczającym stopniu. Zbadanie wiedzy studentów na temat historii integracji europejskiej jest interesującym zagadnieniem, do zgłębienia w oddzielnym opracowaniu. Pozwoliłoby na zmierzenie skuteczności realizacji celów szczegółowych podstaw programowych w szkołach średnich, jak również sylabusów kilku przedmiotów wykładanych na uczelniach ekonomicznych, takich jak SGH¹³.

Źródło: opracowanie własne.

W pytaniu 14., dotyczącym współczesnego poziomu udzielania pomocy

Rysunek 8. Treść oraz odpowiedzi na pytania 13–14 nt. historii pomocy rozwojowej

rozwojowej, 42% ankietowanych odpowiedziało poprawnie. Co interesujące, mimo zawartej w pytaniu informacji, że 0,7% DNB na pomoc rozwojową to cel wyznaczony przez ONZ aż 50 lat temu, co w połączeniu ze stosunkowo niewielką wartością DNB, mogło sugerować, że założenie to zostało wykonane, więcej studentów zaznaczyło odpowiedź „0 państw”, niż znajdującą się po drugiej stronie skali „15 państw”.

4. Postrzeganie polskiej pomocy rozwojowej przez ankietowanych studentów

¹² Zdaniem autora, przedmiot „Integracja europejska” powinien być obowiązkowy dla każdego studenta. Obecnie jest *de iure* przedmiotem „obowiązkowym”, lecz opcjonalnym. Alternatywę w postaci przedmiotu „Nauka o państwie” wybiera większość studentów.

¹³ Elementy historii integracji europejskiej zawarte są w szkole średniej w podstawach programowych: wiedzy o społeczeństwie, historii oraz geografii. W SGH występują w sylabusach m.in. historii gospodarczej oraz geografii ekonomicznej.

W odpowiedziach na pytanie 15. (dotyczące wielkości pomocy rozwojowej udzielanej przez Polskę) studenci raz jeszcze skłaniali się do wyboru bardziej krytycznych odpowiedzi. Wyniki te warto odnieść do odpowiedzi na pytanie 16., z których wynika, że większość z ankietowanych (62%) nigdy nie słyszała o jakimkolwiek projekcie polskiej pomocy rozwojowej. Biorąc pod uwagę dopiski sporządzone na ankietach przez studentów, można domniemywać, że odsetek ten jest w rzeczywistości jeszcze niższy. Adnotacje dopisane do dwóch spośród pozytywnych odpowiedzi brzmiały: „Polska pomagała w usuwaniu skutków katastrofy w Czarnobylu” oraz „PAH”. Wskazuje to na mieszanie pojęć „pomoc rozwojowa” i „pomoc humanitarna¹⁴”. To drugie jest w Polsce bardziej znane, m.in. dzięki działaniom wspomnianej Polskiej Akcji Humanitarnej¹⁵. Tymczasem pomoc rozwojowa jest równie ważna co pomoc humanitarna, bowiem z założenia przyczynia się do rozwoju gospodarczego i usamodzielnienia się państw, w wyniku czego, w razie przyszłych klęsk żywiołowych, zewnętrzna pomoc humanitarna nie będzie potrzebna.

Profil PAH na platformie Facebook jest obserwowany przez ponad 100 tys. osób¹⁶, a spoty promujące działania fundacji, przede wszystkim w zakresie budowania ujęć wody widziały miliony Polaków. Tymczasem zarówno Ministerstwo Spraw Zagranicznych (w przeciwieństwie do innych ministerstw) jak i program Polska Pomoc nie prowadzą profili w mediach społecznościowych, trudno też spotkać się z ich innymi działaniami marketingowymi. Warto, aby ta sytuacja się zmieniła i o pomocy rozwojowej usłyszało szersze grono osób, gdyż każda kolejna może się małymi krokami przyczynić do realizacji jej celów, czy to przez zmianę własnych zachowań, wsparcie organizacji niosących pomoc lub podzielenie się wiedzą ze znajomymi. Jeżeli PAH była w stanie przy środkach rządu 82 mln PLN¹⁷ rocznie zaistnieć w świadomości Polaków, to od MSZ należy oczekiwać poprawy i zwiększenia działań promocyjnych programu Polska Pomoc, na który w 2018 r. przeznaczono 529 mln PLN¹⁸.

---

¹⁴ Pomoc humanitarna – ratowanie oraz ochrona życia w czasie katastrof i klęsk naturalnych lub spowodowanych przez działania człowieka. Jest przekazywana krajom ogarniętym przez konflikty zbrojne, dotkniętym masowymi migracjami, klęskami żywiołowymi oraz anomaliami pogodowymi. *Pomoc humanitarna*, Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej, <https://pcpm.org.pl/pomoc-humanitarna/>, dostęp: 05.04.2020.

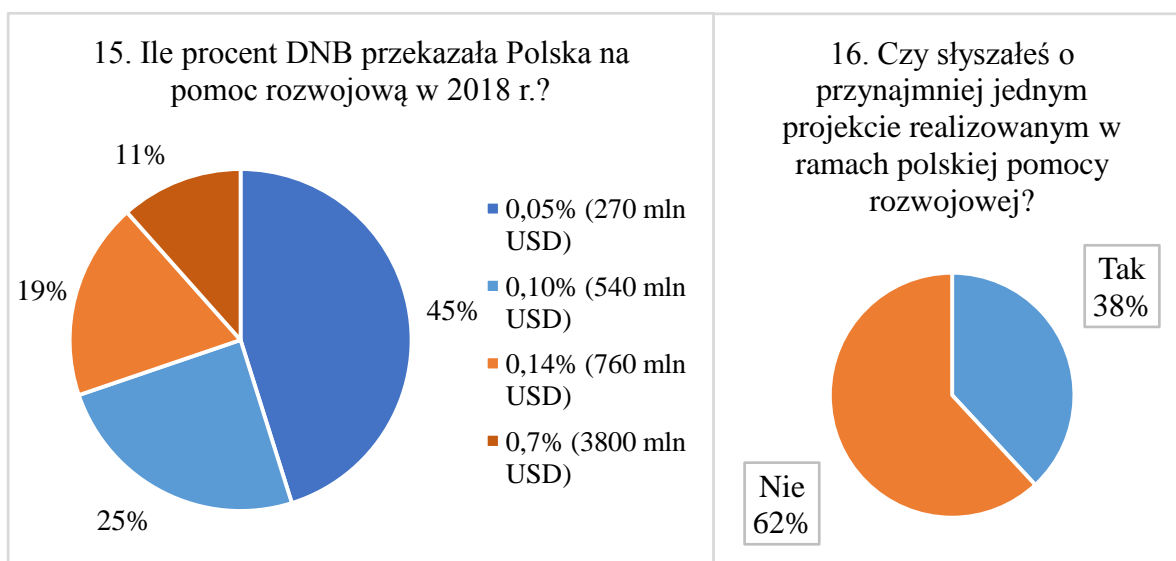
¹⁵ Polska Akcja Humanitarna – organizacja pozarządowa powstała w 1992 r., początkowo w celu niesienia pomocy mieszkańcom oblężonego Sarajewa i innych osób dotkniętych przez wojnę w Jugosławii. Od powstania dotarła z pomocą do 9,6 mln osób w 44 krajach; zbudowała 943 ujęcia wodne oraz 58 szkół; *Historia PAH*, <https://www.pah.org.pl/pierwsze25lat/>, dostęp: 05.04.2020.

¹⁶ Profil PAH na platformie Facebook, <https://www.facebook.com/PolskaAkcjaHumanitarna/>, dostęp: 05.04.2020.

¹⁷ *Raport za rok 2018*, PAH, Warszawa 2019, s. 46.

¹⁸ O. Chmiel, M. Korowajczyk-Sujkowska, J. Szambelan, E. Świdrowska, J. Wis, *Polska współpraca rozwojowa. Raport 2019*, Grupa Zagranica, Warszawa 2019, s. 16.

Rysunek 9. Treść oraz odpowiedzi na pytania 15–16 nt. polskiej pomocy rozwojowej

Źródło: opracowanie własne.

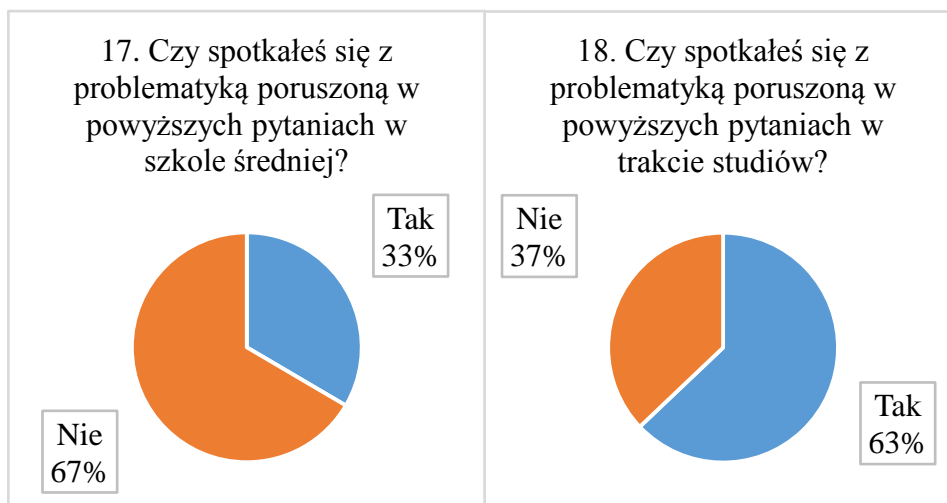
Pytanie 15. dotyczyło łącznej pomocy rozwojowej (czyli także wpłat na pomoc wielostronną i dwustronną realizowaną kanałem wielostronnym), więc prawidłową odpowiedzią na nie jest „0,14% (760 mln USD)”, którą udzieliło 19% ankietowanych. Niezależnie jednak od podziału na pomoc dwustronną i wielostronną warto przypomnieć, że Polska nie realizuje nawet niższego celu 0,33% DNB na łączną ODA ustalonego dla nowoprzyjętych państw UE¹⁹.

5. Edukacja globalna a odpowiedzi studentów

O ile na ocenę skuteczności podstawy programowej z 2018 r. w kształceniu edukacji globalnej należy jeszcze poczekać, to podstawę programową według której obecni studenci uczyli się w latach 2014–2017 można pod tym kątem ocenić negatywnie. Dwie trzecie badanych studentów zadeklarowało, że nie spotkało się z tematyką edukacji globalnej i pomocy rozwojowej w szkole średniej. W przypadku studiów sytuacja jest odwrotna, około dwie trzecie studentów udzieliło pozytywnej odpowiedzi. Należy jednak wziąć poprawkę na to, że byli to studenci uczelni ekonomicznej. Na innych uczelniach można (niestety) spodziewać się współczynnika pozytywnych odpowiedzi jeszcze niższego niż w pytaniu dotyczącym edukacji globalnej w szkołach średnich.

¹⁹ M. Smolaga, *Unijne uwarunkowania normatywne świadczenia Oficjalnej Pomocy Rozwojowej: perspektywa europejskich wschodzących donatorów*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2018, nr 12, s. 285.

Rysunek 10. Treść oraz odpowiedzi na pytania 17–18 nt. edukacji globalnej

Źródło: opracowanie własne.

6. Podsumowanie wyników przeprowadzonego badania

Z odpowiedzi udzielonych przez studentów w przeprowadzonej ankiecie, wyłania się obraz pomocy rozwojowej, który podsumować można: „intencje dobre, z wykonaniem gorzej”. Pozytywne nastawienie do pomocy rozwojowej mają zarówno badani studenci, jak i Europejczycy ogółem²⁰. Natomiast jeżeli chodzi o wykonanie, za które odpowiadają rządy europejskich państw, w tym Polski, to patrząc zarówno na odpowiedzi studentów, jak i na oficjalne dane²¹, należy powiedzieć, że nie jest najlepiej.

Pierwszym etapem rozwiązywania problemów jest ich identyfikacja. Pomoc rozwojowa nie jest tematem powszechnie znanym i dyskutowanym w społeczeństwie polskim. Kluczem do zwiększenia pomocy udzielanej przez Europę, jak i Polskę, może być zintensyfikowanie działań z zakresu edukacji globalnej. Skoro większość obywateli zapytana o pomoc rozwojową (nad którą wcześniej się nie zastanawiała) wyraża się o niej pozytywnie, widzi w niej zarówno szanse dla europejskiej gospodarki, moralny obowiązek, a niektórzy nawet uważają, że powinna być jednym z głównych priorytetów UE, to wraz ze wzrostem zainteresowania tym tematem w społeczeństwie, można spodziewać się zwiększenia środków przeznaczanych na współpracę rozwojową. Kiedy udzielanie pomocy rozwojowej stanie się postulatem politycznym, a nie tylko tematem przemyśleń naukowców i pojedynczych urzędników w MSZ, wtedy można liczyć, że obietnice z 1970 r. zostaną spełnione.

²⁰ Co zostało pokazane w punkcie 1. i 2.

²¹ Nieosiągnięcie celu 0,7% DNB na pomoc rozwojową, mimo upływu 50 lat od jego wyznaczenia.

Bibliografia

1. Association Internationale des Étudiants en Sciences Économiques et Commerciales, <https://aiesec.pl/>.
2. *Commission proposes SURE, a new temporary instrument worth up to €100 billion to help protect jobs and people in work*, Komisja Europejska, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_572.
3. Chmiel O., Korowajczyk-Sujkowska M., Szambelan J., Świdrowska E., Wis J., *Polska współpraca rozwojowa. Raport 2019*, Grupa Zagranica, Warszawa 2019.
4. *Historia PAH*, <https://www.pah.org.pl/pierwsze25lat/>.
5. *Mapa pomocy Unii Europejskiej udzielonej Polsce w ramach programu Phare 1990–2003, ISPA 2000–2003 oraz SAPARD*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2004.
6. *Official development assistance – definition*, <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm>.
7. *Pomoc humanitarna*, Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej, <https://pcpm.org.pl/pomoc-humanitarna>.
8. Profil PAH na platformie Facebook, <https://www.facebook.com/PolskaAkcjaHumanitarna/>, dostęp: 05.04.2020.
9. *Raport za rok 2018*, PAH, Warszawa 2019.
10. Smolaga M., *Unijne uwarunkowania normatywne świadczenia Oficjalnej Pomocy Rozwojowej: perspektywa europejskich wschodzących donatorów*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2018, nr 12.
11. *Specjalny Eurobarometr 476: Obywatele UE i współpraca rozwojowa*, Komisja Europejska – Dyrekcja Generalna ds. Współpracy Międzynarodowej i Rozwoju, Bruksela 2018.
12. *Specjalny Eurobarometr 494: Obywatele UE i współpraca rozwojowa*, Komisja Europejska – Dyrekcja Generalna ds. Współpracy Międzynarodowej i Rozwoju, Bruksela 2019.

Załącznik – Kwestionariusz badania wiedzy studentów na temat pomocy rozwojowej

Pomoc rozwojowa – darowizny i pożyczki mające na celu wsparcie rozwoju gospodarczego i dobrobytu w państwach rozwijających się – na potrzeby badania przyjęto skróconą definicję Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (DAC OECD), <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm>.

1. **Czy wiedziałeś, że Unia Europejska udziela pomocy rozwojowej państwom trzecim (niebędącym jej członkami)?**
A. Tak B. Nie
2. **Czy UE powinna udzielać pomocy rozwojowej państwom trzecim?**
A. Tak B. Nie C. Nie wiem
3. **Czy UE udzielała pomocy rozwojowej Polsce, kiedy ta jeszcze nie była jej członkiem?**
A. Tak B. Nie C. Nie wiem
4. **Czy zgadzasz się, że zwalczanie ubóstwa w państwach rozwijających się powinno być jednym z głównych priorytetów UE?**
A. Zgadzam się B. Raczej się zgadzam C. Raczej się nie zgadzam D. Nie zgadzam się E. Nie wiem
5. **Czy zgadzasz się, że zwalczanie ubóstwa w państwach rozwijających się leży w interesie UE (np. poprzez stwarzanie okazji handlowych lub lepszego dostępu do surowców)?**
A. Zgadzam się B. Raczej się zgadzam C. Raczej się nie zgadzam D. Nie zgadzam się E. Nie wiem
6. **Czy zgadzasz się, że zwalczanie ubóstwa w państwach rozwijających się jest moralnym obowiązkiem UE?**
A. Zgadzam się B. Raczej się zgadzam C. Raczej się nie zgadzam D. Nie zgadzam się E. Nie wiem
7. **Czy zgadzasz się, że zapewnianie pomocy rozwojowej państwom rozwijającym się sprawia, że świat jest bardziej pokojowy i sprawiedliwy?**
A. Zgadzam się B. Raczej się zgadzam C. Raczej się nie zgadzam D. Nie zgadzam się E. Nie wiem
8. **Czy zgadzasz się, że zapewnianie pomocy rozwojowej państwom rozwijającym się jest skutecznym sposobem przeciwdziałania nadmiernej migracji?**
A. Zgadzam się B. Raczej się zgadzam C. Raczej się nie zgadzam D. Nie zgadzam się E. Nie wiem

- 9. Czy zgadzasz się, że swoimi codziennymi zachowaniami można wpływać na zwalczanie ubóstwa w państwach rozwijających się?**
A. Zgadzam się B. Raczej się zgadzam C. Raczej się nie zgadzam D. Nie zgadzam się
E. Nie wiem
- 10. Czy osobiście zaangażowałeś się w pomoc państwow rozwijającym się w jeden z poniższych sposobów? (można zaznaczyć kilka)**
A. Wolontariat w organizacji niosącej pomoc
B. Uwzględnianie pochodzenia produktów podczas zakupów (programy Fairtrade itp.)
C. Udział w zbiórkach crowdfundingowych na konkretne projekty
D. Wsparcie finansowe organizacji niosących pomoc
E. Nie jestem zaangażowany
- 11. Który region świata jest najbardziej dotknięty problemem skrajnego ubóstwa?**
A. Afryka Subsaharyjska B. Ameryka Łacińska i Karaiby C. Azja Południowa
D. Azja Wschodnia i wyspy Pacyfiku
- 12. Kiedy po raz pierwszy w dokumentach Unii Europejskiej (lub instytucji ją poprzedzających) pojawiło się zobowiązanie do udzielania pomocy rozwojowej?**
A. W 1957 r. B. W 1968 r. C. W 1982 r. D. W 1992 r.
- 13. Które państwo poczyniło największy postęp w redukcji ubóstwa na przestrzeni ostatnich 30 lat?**
A. Angola B. Chiny C. Indie D. Uganda
- 14. Ile państw europejskich przeznaczyło 0,7% DNB lub więcej na pomoc rozwojową w 2018 r. (tj. osiągnęło cel ustalony przez ONZ 50 lat temu)?**
A. 0 B. 5 C. 9 D. 15
- 15. Ile procent DNB przekazała Polska na pomoc rozwojową w 2018 r.?**
A. 0,05% (270 mln USD) B. 0,10% (540 mln USD)
C. 0,14% (760 mln USD) D. 0,7% (3800 mln USD)
- 16. Czy słyszałeś o przynajmniej jednym projekcie realizowanym w ramach polskiej pomocy rozwojowej?**
A. Tak B. Nie
- 17. Czy spotkałeś się z problematyką poruszoną w powyższych pytaniach w szkole średniej?**
A. Tak B. Nie
- 18. Czy spotkałeś się z problematyką poruszoną w powyższych pytaniach w trakcie studiów?**
A. Tak B. Nie